

**COMMUNITY WORK,
PARTICIPATION,
EMPOWERMENT**

project-cope.com

W niniejszej broszurze przedstawiamy kluczowe informacje dotyczące antymuzułmańskiego rasizmu wraz ze wskazówkami, jak na niego reagować.

Opisujemy również metodę pracy, którą wykorzystujemy w NOMADZIE, aby wspierać i edukować osoby narażone na przemoc na tle rasowym lub nią dotknięte.

Dlaczego podjęliśmy temat islamofobii?

Muzułmanie to druga co do wielkości grupa religijna w Unii Europejskiej składająca się z około 25 milionów ludzi. Obecnie wielu z nich żyje w lęku z powodu wrogości, jakiej na co dzień doświadczają. Ta dość powszechna niechęć jest często dodatkowo podsycana przez polityków i media.

Polski rząd, podobnie jak rządy innych krajów, używa narracji antymuzułmańskiej, wykorzystując kolejne kryzysy uchodźcze, a nawet przyczyniając się do ich eskalacji. Wypowiedzi polityków potęgują atmosferę odrazy, z jaką spotykają się muzułmanie bez względu na to, w jakim kraju mieszkają.

Jako organizacja pozarządowa działająca w obszarze praw człowieka i przeciwdziałania

dyskryminacji jesteśmy przekonani, że na poziomie indywidualnym najlepszą metodą zapobiegania i zwalczania islamofobii jest tworzenie miejsc oraz sytuacji do spotkań między muzułmanami i niemuzułmanami. Na poziomie społeczeństwa konieczne jest rozwijanie świadomości na temat nienawiści wobec muzułmanów i wdrażanie zrównoważonych strategii radzenia sobie z nią.

Czym jest islamofobia?

Antymuzułmański rasizm, często synonimicznie nazywany islamofobią, to nieuzasadniony strach, nienawiść lub uprzedzenia wobec muzułmanów albo ludzi postrzeganych jako muzułmanie. Emocje te często wiążą się z postrzeganiem muzułmanów jako religijnych fanatyków skłonnych do stosowania przemocy oraz odrzucających takie wartości

jak tolerancja, równość i demokracja. W narracjach islamofobicznych wszyscy muzułmanie są przedstawiani jako nieprzystosowani, niebezpieczni i zacofani, a niekiedy jako potencjalni terroryści. Antymuzułmański rasizm może przybierać różne formy: werbalnej lub fizycznej przemocy, wykluczenia społecznego, stygmatyzacji czy dyskryminacji.

Przejawy antymuzułmańskiego rasizmu

Nie sposób wyróżnić jednego przejawu antymuzułmańskiego rasizmu przybiera on różne formy, np. uprzedzeń i wrogości ze strony jednostek, ale bywa też zakorzeniony w szerszych strukturach instytucjonalnych i społecznych.

Islamofobia na poziomie indywidualnym:

- przemoc werbalna i/lub fizyczna oparta na postrzeganej przynależności religijnej do wspólnoty muzułmanów, np. z powodu szczególnie brzmiącego imienia, koloru skóry, używanego języka i/lub pochodzenia;
- wykluczenie społeczne i stygmatyzacja w postaci unikania kontaktu z osobami z tej grupy;
- mowa nienawiści wymierzona w muzułmanów w Internecie.

Islamofobia na poziomie instytucjonalnym i strukturalnym:

- dyskryminacja w życiu codziennym przybierająca formę barier lub nierównego

traktowania, np. w dostępie do usług publicznych i prywatnych, dostępie do zatrudnienia i rozwoju zawodowego, równych szansach w edukacji, reprezentacji politycznej, wolności praktyk religijnych i wolności słowa;

- obecność islamofobii na szczeblu politycznym i w mediach;
- powiązanie różnych kwestii społeczno-politycznych, takich jak migracja, terroryzm czy przestępczość, z islamem i muzułmanami.

Jak reagować na antymuzułmański rasizm?

Rasizm skierowany wobec muzułmanów pojawia się w codziennym życiu wielu ludzi wokół nas. Co możemy zrobić, gdy staniemy się świadkami takich postaw i zachowań?

Jak reagować w Internecie i w dyskusjach?

- Bądź spokojny / spokojna, nie angażuj się w dyskusję z negatywnym nastawieniem.
- Zdefiniuj własne granice w dyskusji – zakomunikuj, czego nie będziesz tolerować.
- Spróbuj poszukać tego, co ty, sprawcy i osoby będące obiektem wrogości macie wspólnego – np. wartości, pochodzenie czy wykształcenie.
- Bardzo ważne jest humanizowanie muzułmanów, budowanie pozytywnych narracji na ich temat i przedstawianie ich jako przyzwoitych ludzi. Dbaj o to, by podczas dyskusji używać zrozumiałego języka.
- Zadawaj pytania – zapytaj o źródła antymuzułmańskich przekonań i o to, dlaczego ten temat jest ważny dla rozmówcy.

- Opieraj się na faktach i statystykach, używaj właściwej terminologii, wyjaśniaj pojęcia, rozróżniaj osobiste doświadczenia i fakty.
- Zastanów się, z kim rozmawiasz, i spróbuj „wejść w jej / jego buty”. Czy to dojrzały mężczyzna, młody chłopak, matka czy uczennica? Czy jesteście w stanie mówić do siebie zrozumiałymi językami?
- Nie angażuj się w dyskusje dotyczące treści, których nie chcesz rozpowszechniać – każdy komentarz pod artykułem zwiększa jego zasięg. Zamiast tego napisz swój własny pozytywny tekst
- Jeśli znajdziesz niebezpieczny komentarz nawołujący do nienawiści, zrób zrzut ekranu i zgłoś go tutaj: **hejtstop.pl**.

Jak reagować w przestrzeni publicznej?

Bycie świadkiem antymuzułmańskiego rasizmu nigdy nie jest łatwym doświadczeniem. Dlatego austriacka organizacja pozarządowa ZARA wymyśliła scenariusz 4 kroków:

1. Spójrz na sytuację:

Wyczuwasz niesprawiedliwość wobec kogoś? Ktoś jest publicznie obrażany lub fizycznie atakowany?

2. Oceń sytuację:

Czy jest niebezpiecznie? Jakie jest ryzyko konfrontacji ze sprawcą? Jakie masz szanse w przypadku konfrontacji? Czy są w pobliżu inne osoby, które mogłyby ci pomóc?

3. Weź odpowiedzialność:

Jeśli sytuacja nie jest niebezpieczna, weź na siebie odpowiedzialność, nie polegaj na

innych. Często mamy tendencję do myślenia, że jeśli nie my, to na pewno ktoś inny wykona za nas trudne zadanie.

4. Zadziałaj:

Jeśli sytuacja nie wydaje się niebezpieczna, możesz pomóc na wiele różnych sposobów, np. zwrócić na siebie uwagę, wypowiadając się bardzo głośno na dowolny temat – w ten sposób odwrócisz uwagę sprawcy.

Możesz podejść do ofiary i rozpocząć z nią rozmowę, możesz też uporczywie wpatrywać się w sprawcę lub wyjąć telefon – tak, by agresor widział ten gest. Możesz nagrać całe zdarzenie.

Postaraj się zaangażować innych ludzi, wyznaczając im konkretne zadania. Gdy uda ci się rozładować napięcie, możesz podejść do zaatakowanej osoby, zapytać, jak się czuje,

i zapewnić, że nie wszystkie Polki i Polacy myślą tak jak sprawca. Zaoferuj swoje wsparcie jako świadek. Zrobienie czegokolwiek jest lepsze niż bierność. Pamiętaj, że brak reakcji wspiera sprawcę przemocy.

Community working

Community working to metoda pracy, która umożliwia dotarcie do grup i osób doświadczających przestępstw motywowanych uprzedzeniami lub narażonych na takie incydenty. **Community worker (Cw)** nawiązuje i utrzymuje kontakty w różnych społecznościach. Jednym z najważniejszych narzędzi pracy Cw są regularne wizyty w miejscach, w których spotykają się osoby narażone na przestępstwa tego rodzaju. Poprzez swoją regularną obecność w takich przestrzeniach Cw tworzą więzi, które pozwalają na:

- rozpoznanie potrzeb grupy / osób z tej grupy; w edukację „twarz w twarz” na temat takich przestępstw i sposobów reagowania na nie;
- rozpowszechnianie informacji o możliwościach uzyskania wsparcia;
- promowanie zgłaszania incydentów motywowanych uprzedzeniami do organów ścigania i organizacji, które monitorują takie incydenty i udzielają wsparcia;
- monitorowanie sytuacji dotyczące przestępstw tego rodzaju w miejscach, w których przebywają narażone osoby.

Zadaniem Cw jest nie tylko informowanie, zdobywanie zaufania i utrzymywanie kontaktu, ale także udzielanie wsparcia w przypadku doświadczenia przemocy motywowanej uprzedzeniami. Ważne jest, aby takie wsparcie obejmowało cały proces – od asystowania

klientowi w trakcie raportowania zdarzenia na komisariacie aż do wydania wyroku przez sąd.

Jak docierać do osób i grup narażonych na przemoc motywowaną uprzedzeniami lub jej doświadczających?

- Odwiedzając miejsca, w których członkowie społeczności, do których chcesz dotrzeć, spędzają wolny czas.
- Odwiedzając akademiki, w których przebywają migrantki i migranci.
- Poprzez identyfikację liderów, mentorów, autorytetów poszczególnych grup i docieranie do kolejnych osób za ich pośrednictwem.
- Biorąc udział w wydarzeniach organizowanych przez te społeczności lub osoby prywatne.

- Organizując wydarzenia, które dana wspólnota uznaje za atrakcyjne (np. mecze piłki nożnej, seanse filmowe czy imprezy muzyczne).
- Utrzymując kontakty z instytucjami, organizacjami i grupami nieformalnymi skupiającymi lub wspierającymi daną grupę.
- Przydatne może być także stworzenie i regularne aktualizowanie listy barów, restauracji i innych miejsc, w których przebywają osoby, do których chcesz dotrzeć.

Ta publikacja powstała w ramach projektu Community Work, Participation & Empowerment i jest skierowana do osób oraz społeczności, które poszukują rozwiązań służących wsparciu osób narażonych na przemoc motywowaną uprzedzeniami.

W latach 2020–2022 roku austriacko-polsko-słowacki zespół złożony z czterech organizacji i instytucji kultury realizował projekt COPE – Community Work, Participation & Empowerment.

Celem projektu było przeciwdziałanie islamofobii oraz wzmacnianie dialogu między społecznościami naszych miast i państw.

Projekt finansowany był ze środków Unii Europejskiej (Rights, Equality and Citizenship Programme (2014–2020)).

Caritas Wiedeń (Caritas & Du)

www.caritas-wien.at

**Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Wiedeń
(MUMOK)**

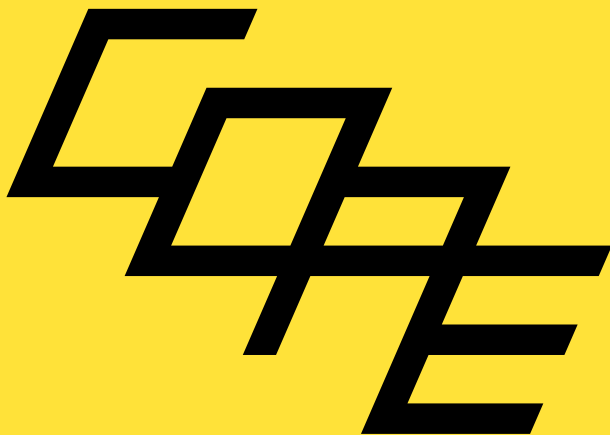
www.mumok.at

Mareena, Bratysława

mareena.sk

NOMADA, Wrocław

nomada.info.pl

**Caritas
&Du**

mumok

NOMADA

Prizna dtebcjvte

Funded by the European Union's
Rights, Equality and Citizenship
Programme (2014-2020)

